



# Samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners

De ervaringen en tips van vier scholen

# Hoe kun je als school effectief samenwerken met zorgpartners?

Hoe kunnen scholen effectief samenwerken met zorgpartners? Wat zijn bevorderende factoren en uitdagingen? En welke impact heeft deze samenwerking op het schoolpersoneel? Dat vroeg het Arbeidsmarktplatform PO aan betrokkenen van vier schoolorganisaties die intensief met zorgpartners samenwerken. De ervaringen en praktische aanbevelingen van deze vier praktijkvoorbeelden hebben we gebundeld in deze publicatie. We beschrijven de ervaren effecten van de samenwerking op medewerkers, leerlingen en hun ouders. Maar ook de bevorderende factoren en uitdagingen voor de samenwerking.

## Voorbeelden uit de praktijk

Sinds de invoering van de wet passend onderwijs werken onderwijsinstellingen en jeugdzorg nauwer samen om de nodige ondersteuning voor leerlingen te realiseren. In 2023 voerde het Arbeidsmarktplatform PO de literatuurstudie 'Samenwerken is vermenigvuldigen'<sup>1</sup> uit. Hieruit bleek dat er op uitvoerend niveau weinig bekend is over de samenwerking tussen onderwijs en zorg. Er is behoefte aan concrete praktijkvoorbeelden om daarvan te leren<sup>2</sup>.

Het Arbeidsmarktplatform PO heeft via interviews het verhaal opgetekend van vier scholen, die intensief met zorgpartners samenwerken. Van deze vier scholen zijn in totaal acht betrokkenen geïnterviewd: vier schooldirecteuren, twee intern begeleiders (IB'ers), een zorgjuf en een gedragswetenschapper. De resultaten zijn dus gebaseerd op de ervaringen van deze betrokkenen binnen deze vier organisaties en zijn niet te generaliseren voor de hele sector. Wel spelen deze professionals een centrale rol in de samenwerking met zorgpartners, en hun inzichten bieden handvatten voor andere scholen.

## Leeswijzer

Hierna beschrijven we hoe de samenwerking met zorgpartners er bij de vier scholen in de praktijk uit ziet, vanuit het perspectief van de geïnterviewden. Daarna gaan we in op de belangrijkste effecten van deze samenwerking op de medewerkers op de scholen, leerlingen en hun ouders, volgens de geïnterviewde betrokkenen. Vervolgens gaan we in op aanbevelingen om de samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners vorm te geven. We sluiten af met vier praktijkverhalen van scholen die intensief samenwerken met zorgpartners.

1 Van den Berg, D., Wisse R., Van Miltenburg N. (2023). Samenwerken is vermenigvuldigen. Een literatuurstudie naar de samenwerking tussen het primair onderwijs en de kinderopvang, jeugdhulp en het voortgezet onderwijs. Den Haag: Arbeidsmarktplatform PO.

2 N Udo, F Sondeijker E Janssen, M Beckers M Weghorst (2019). De sterkste schakels. Wat werkt in de samenwerking tussen jeugdgezondheidszorg, wijkteams en onderwijs? Utrecht: NCJ, Verwey- Jonker instituut.

# Samenwerking met zorgpartners bij vier scholen

Uit de literatuurverkenning ‘Samenwerken is vermenigvuldigen’ kwam naar voren dat scholen behoefte hebben aan voorbeelden van samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners. Schoolorganisaties, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg en gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor een sluitend aanbod aan ondersteuning en hulp aan kinderen en gezinnen. In de praktijk zijn er grote verschillen in de manier waarop scholen samenwerken met zorgpartners. Ook op de vier scholen waar we interviews hebben gehouden is de samenwerking verschillend ingevuld. Klik op de schoolnaam om hun invulling te lezen.



## Emmaschool

De Emmaschool in Apeldoorn heeft een zorgteam opgezet, met zowel interne als externe partners, die regelmatig voor overleg bij elkaar komen. Hierdoor krijgen leerlingen met een zorgvraag sneller de juiste hulp en ondersteuning.



## Imeldaschool

De Imeldaschool in Rotterdam werkt met een brugfunctionaris en zet in op armoedebestrijding en zelfredzaamheid van ouders. Hiervoor heeft de school een routekaart ontwikkeld.



## Wereldschool de Vlinder

Wereldschool de Vlinder in Apeldoorn richt zich op kinderen met een taalachterstand. Daarom is in de school een spreekkamer ingericht waar de logopedist, speltherapeut en kinderoefentherapeut op vaste momenten ondersteuning aan kinderen bieden.



## De Regenboog

Basisschool RK de Regenboog in Rotterdam werkt met ONZE-aanpak, waarmee wordt ingezet op goed onderwijs, op preventie en het bieden van snelle ondersteuning aan leerlingen met een zorgvraag.

# De effecten van samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners in de praktijk

Leraren ervaren een toename van het aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte in de klas, wat leidt tot meer werkdruk bij leraren<sup>3</sup>. Dit beeld komt ook in de interviews met medewerkers van de vier scholen naar voren; de ondersteuningsbehoefte van ouders en kinderen is de afgelopen jaren toegenomen. Er spelen volgens de geïnterviewden meer problemen in de thuissituatie, zoals armoede, verslavingsproblematiek en huiselijk geweld. Dit heeft negatieve effecten op de sociaal-economische ontwikkeling van leerlingen. Onderwijsprofessionals waren volgens de geïnterviewde betrokkenen steeds meer tijd en energie kwijt aan de hulpvragen van leerlingen en gezinnen die zorg nodig hadden. Dit was voor deze scholen een aanleiding om een intensievere samenwerking met zorgpartners te zoeken.

De uitkomsten en aanbevelingen uit dit onderzoek zijn in de eerste plaats indicatief. Dit omdat deze gebaseerd zijn op een beperkt aantal scholen en interviews waarbij het perspectief van leraren breder in de scholen niet direct is meegenomen. Het is belangrijk dat scholen de aanbevelingen op [pagina 8](#) toetsen aan de eigen context.

## Ervaren effecten op onderwijsprofessionals

Om de belangrijkste ervaren effecten op medewerkers van de vier scholen te benoemen, maken we onderscheid tussen vier aspecten van werk<sup>4</sup>:

- **arbeidsinhoud,**
- **arbeidsomstandigheden,**
- **arbeidsvoorwaarden**
- **arbeidsverhoudingen**

Hieronder lichten we deze vier aspecten kort toe en bespreken we op hoofdlijnen de ervaren effecten.



## Arbeidsinhoud: meer tijd bij leraren en ib-ers

De arbeidsinhoud omvat het soort taken dat medewerkers moeten verrichten (taakstructuur), de autonomie die medewerkers krijgen en de mogelijkheden om bij te leren.

De gewijzigde organisatie van het werk heeft volgens de geïnterviewden positieve effecten op de inhoud van het werk van medewerkers:

- **Doordat andere professionals (of medewerkers) zorgtaken uitvoeren, kunnen volgens de geïnterviewden leraren zich meer richten op het geven van onderwijs**

Dit komt doordat andere personeelsleden bepaalde zorgtaken overnemen, dankzij extra handen in de school en in de klas.

<sup>3</sup> Inspectie van het Onderwijs (2023). De staat van het onderwijs 2023. Inspectie voor het onderwijs.

<sup>4</sup> van der Aa, R., van Rijn, M., & Brinkman, W. (2023). Betekenisvol werk en kwaliteit van arbeid. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 39(4), 430-461.

- **Medewerkers zijn volgens de geïnterviewden beter op de hoogte van wat er speelt bij leerlingen**  
Door de samenwerking met zorg(-partners) hebben volgens de geïnterviewden alle medewerkers in de school, van de directeur tot aan de ib'er, meer zicht op de problematiek van kinderen. Er is meer aandacht voor deze problematiek en medewerkers houden dit in de gaten.
- **De ib'er heeft volgens de geïnterviewden meer tijd om zich te richten op de kerntaken**  
Doordat er volgens de geïnterviewden meer handen beschikbaar zijn in de school en in de klas, heeft de ib'er meer tijd vrij voor de begeleiding van het individuele kind.
- **De schoolleider heeft volgens de geïnterviewden regelmatig contact met externe partners over de samenwerking met jeugdzorg en kan deze zo beter afstemmen**  
Een samenwerking met de zorg betekent dat de schoolleider gesprekken voert en afspraken maakt met (externe) zorgpartners. Deze taak ligt volgens de geïnterviewden vaak vooral bij de schoolleider.



### **Arbeidsomstandigheden: meer aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling leerlingen, rust en vertrouwen in het onderwijsteam**

De arbeidsomstandigheden omvatten de omgevingsfactoren waarin medewerkers werken en de mate van veiligheid.

De samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners heeft volgens de geïnterviewden ook effect op de arbeidsomstandigheden van medewerkers op de vier scholen:

- **Medewerkers ervaren volgens de geïnterviewden meer rust en ruimte voor hun werk op de scholen**  
Medewerkers geven volgens de geïnterviewden aan dat zij meer rust ervaren door de nieuwe manier van samenwerken. De zorgondersteuningsbehoefte van ouders en leerlingen is gestructureerd en komt niet automatisch bij de leerkrachten te liggen, zo geven de geïnterviewden aan. De taken van iedereen zijn dan volgens de geïnterviewden helder en afgebakend en processen zijn gestroomlijnd, bijvoorbeeld via een routekaart.
- **De balans op school is volgens de geïnterviewden beter**  
Geïnterviewden geven aan dat de toegenomen ondersteuningsbehoefte leidde tot een disbalans op school. Doordat er steeds meer aandacht nodig was voor de maatschappelijke problemen van kinderen en hun sociaal-emotionele ontwikkeling, bleef er minder tijd over voor didactische vraagstukken. Nu de samenwerking goed is vormgegeven, geven werknemers volgens de geïnterviewden aan dat dit nu meer in balans is.
- **Leraren voelen zich volgens de geïnterviewden beter ondersteund en hebben het gevoel er niet alleen voor te staan**  
Voor leraren is het volgens de geïnterviewden prettig dat zij kunnen terugvallen op personeel dat zich bezighoudt met de zorgvragen van leerlingen en ouders. Ze weten dat een hulpvraag goed opgepakt wordt en dat zij er niet alleen voor staan. Dat geeft rust en vertrouwen in het team, zo geven de betrokkenen in de interviews aan.



### **Arbeidsvoorwaarden: extra aandacht voor professionalisering op gebied van zorg**

De arbeidsvoorwaarden omvatten de afgesproken regelingen waaronder medewerkers werken. Bijvoorbeeld salaris, arbeidstijden, contractsvorm en de opleidings- of promotiemogelijkheden.

Volgens de geïnterviewde betrokkenen heeft de samenwerking geen duidelijke effecten op de arbeidsvoorwaarden van medewerkers. Wel is er extra aandacht voor professionalisering op het gebied van zorg. Zo zet een van de scholen extra studiedagen in op het gebied van sociaal-emotioneel leren en trauma-sensitief werken. Ook is er meer/nu ruimte voor nascholing.



### **Arbeidsverhoudingen: gedeelde verantwoordelijkheid en natuurlijke samenwerking**

De arbeidsverhoudingen omvatten onder andere het sociale klimaat in de organisatie en de mogelijkheden tot inspraak en medezeggenschap.

De geïnterviewde betrokkenen noemen verschillende effecten op de arbeidsverhoudingen:

- **Er ontstaat volgens de geïnterviewden een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de verschillende betrokken partijen met een duidelijke rol voor iedereen**  
Geïnterviewden zien dat verschillende partijen met elkaar samenwerken in het belang van het kind, waardoor zij verantwoordelijkheid voor het kind delen en voelen.



- **De beeldvorming van elkaar is volgens de geïnterviewden verbeterd**

Volgens de geïnterviewden leidt de samenwerking met meerdere disciplines ertoe dat medewerkers elkaar leren kennen en begrijpen en wordt de beeldvorming over elkaar positiever. Onbekend maakt immers onbemind.

- **Zorgprofessionals zijn volgens de geïnterviewden op school aanwezig waardoor er een natuurlijke samenwerking met het onderwijspersoneel ontstaat en er een snelle communicatieoverdracht is**

Zo kunnen zorgprofessionals na afloop van de lessen bij de leraar binnenlopen voor een terugkoppeling of om tips te geven voor begeleiding in de klas. Leraren zijn volgens de geïnterviewden daardoor beter op de hoogte van wat er speelt bij de leerlingen en wat zij zelf kunnen doen in de stimulering van de ontwikkeling van de kinderen.



## **Nieuwe kansen voor leerlingen en ouders**

Niet alleen medewerkers ervaren volgens de geïnterviewden positieve effecten van een samenwerking tussen onderwijs en de zorg, ook leerlingen en ouders zouden hiervan profiteren:

- **Leerlingen en ouders krijgen volgens de geïnterviewden kansen om zichzelf verder te ontwikkelen**  
Geïnterviewde betrokkenen zien dat leerlingen en hun ouders ondersteuning krijgen die bij hen past, waardoor zij zich verder kunnen ontwikkelen.
- **Leerlingen krijgen volgens de geïnterviewden sneller de juiste hulp en ondersteuning**  
Er wordt sneller ingespeeld op de zorgvragen van leerlingen zo geven de geïnterviewden aan. Dit zou volgens hen kunnen voorkomen dat de problematiek verergert of dat kinderen uitstromen naar het speciaal onderwijs.
- **Vertrouwen ouders in hulpverlening wordt volgens de geïnterviewden bevorderd**  
Sommige ouders zijn wantrouwig naar hulpverleners. Een goede samenwerking tussen de zorg en het onderwijs, normaliseert volgens de geïnterviewden de zorgverlening en verlaagt de drempel voor ouders om hulp te vragen en te accepteren. Ouders raken zo bekend met de gestructureerde werkwijze in de school en voelen zich vertrouwd met de aangeboden hulp.

# Bevorderende factoren en uitdagingen voor een goede samenwerking

## Aandacht voor bevorderende factoren

Voor een goede samenwerking met zorgpartners is het belangrijk om aandacht te hebben voor een aantal factoren die helpen de samenwerking goed vorm te geven. Tijdens de interviews kwam naar voren dat de volgende factoren een positieve invloed hebben op het ontwikkelen van de samenwerking:

- Een team dat open staat voor samenwerken met de zorg en passie heeft voor het ondersteunen van leerlingen en ouders, en affiniteit heeft met werken met een uitdagende leerlingpopulatie. Dit vraagt volgen de geïnterviewden om een open werkcultuur.
- Naast commitment van het team is het belangrijk dat de schoolleider een voortrekkersrol heeft, bereid is er tijd in te stoppen en scherp blijft op de kaders. De schoolleider moet een duidelijke koers en visie ontwikkelen en deze delen met en waarborgen in het hele team. Ook is de schoolleider verantwoordelijk voor het scheppen van de randvoorwaarden, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met het bestuur en de gemeente over budgetten.
- Het vergroten van de beschikbare tijd en expertise door het uitbreiden van het team met extra teamleden, wordt ook als oplossing genoemd. Het aantrekken van de juiste mensen met een zorgachtergrond zien de geïnterviewden hierbij als essentieel.
- Bouwen aan een vertrouwensrelatie met ouders is essentieel voor het realiseren van de juiste hulp en ondersteuning.

## Uitdagingen voor een goede samenwerking

Naast factoren die een positieve invloed kunnen hebben op de samenwerking, noemen de geïnterviewden een aantal factoren die een uitdaging kunnen vormen voor de samenwerking tussen onderwijs en zorg:

- De personeelstekorten in de zorg werken negatief door in het onderwijs. Wanneer er aanvullende hulp nodig is, wordt een leerling doorgestuurd naar een vervolgtraject. In de praktijk komt zo'n traject vaak stil te liggen door lange wachtlijsten. De school probeert dit in de tussentijd op te vangen, waardoor er volgens de geïnterviewden extra druk op werknemers van de school komt.
- De geïnterviewde betrokkenen van de schoolorganisaties geven aan dat het lastig is om de weg te vinden binnen het systeem van zorg. Zij zien het als een uitdaging om hulp te vinden die goed aansluit bij de school en bijbehorende hulpvragen. Het kost tijd en energie om de juiste partners te vinden.
- Tijdelijke geldstromen zorgen ervoor dat scholen hulp niet structureel kunnen aanbieden. Dit leidt volgens de geïnterviewden tot onzekerheid onder medewerkers, leerlingen en ouders.

# Tot slot: aanbevelingen voor een goede samenwerking

Op basis van de inzichten uit alle interviews hebben we verschillende aanbevelingen en tips samengesteld om de samenwerking met zorgpartners op een goede manier vorm te geven:



## Algemene tips:

- Heb lef en durf buiten kaders te denken. Denk in mogelijkheden, vanuit een flexibele mindset.
- Neem de tijd; het kost tijd om een nieuwe aanpak te implementeren. Dit is een kwestie van uitzoeken en uitproberen en een school moet bereid zijn daarin te investeren.



## Tips voor de schoolleider:

- Voeg mensen met een zorgachtergrond toe aan het team.
- Neem als schooldirecteur de regie en zorg voor duidelijkheid over rollen, processen en verantwoordelijkheden.
- Creëer een duidelijk afgebakend traject met start-, tussen- en evalueer. Wees consequent in het handhaven van afspraken en voorkom uitzonderingen.
- Bouw aan een hecht team met een gedeelde drive en saamhorigheid om het project te implementeren en te borgen.
- Creëer een aanpak die past bij jouw school. Bundel krachten op basis van wat op jouw school nodig is en zoek de samenwerking op met partijen die de benodigde hulp kunnen bieden.
- Neem de tijd om draagvlak te ontwikkelen bij het team en de ouders. Blijf communiceren over de visie en de koers van het project en blijf naar elkaar luisteren.
- Creëer een open en professionele werkcultuur, waarin verschillende disciplines gelijkwaardig met elkaar samenwerken. Hierdoor ontstaan er korte lijnen.
- Zie het kind niet los van de ouders en bouw ook aan een vertrouwensrelatie met de ouders. Door hulp laagdrempelig aan te bieden aan ouders en kinderen, ontstaat er vertrouwen in de hulp die wordt geboden.



## Richting zorg(partners):

- Niet weggelopen voor moeilijkheden, maar denken in oplossingen. Blijf zoeken naar nieuwe samenwerkingen om leerlingen zo goed mogelijk te helpen met hun ontwikkeling.
- Blijf communiceren met de verschillende (zorg-) partners. Voer een open gesprek en neem de zorgpartners mee in de uitdagingen waar je als school mee te maken hebt en laat ze meedenken over de oplossing.
- Leg eigenaarschap bij de betrokken partijen. Maak concrete afspraken over wat andere partijen kunnen bieden.

## Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk lees je vier praktijkverhalen van schoolorganisaties die succesvol samenwerken met zorg.





ONDERWIJS EN ZORG COMBINEREN VOOR NIEUWKOMERS:

## Op Wereldschool de Vlinder versterken ze elkaars expertise

Sinds drie jaar is Sanne van Milt directeur van Wereldschool de Vlinder in Apeldoorn. Deze school is een initiatief van de grote schoolbesturen in de gemeente Apeldoorn, gericht op kinderen met een taalachterstand. Denk aan statushouders, arbeidsmigranten en vluchtelingen vanuit het asielzoekerscentrum Apeldoorn en uit Oekraïne. Omdat veel van deze leerlingen gebaat zijn bij specifieke zorg in de vorm van logopedie, oefentherapie en speltherapie besloot Sanne om deze zorg binnen de muren van de school te organiseren. 'Dit werkt heel fijn en het is laagdrempelig voor ouders, kinderen en leraren.'



Voorordat ze naar Apeldoorn kwam, was Sanne directeur van een basisschool in Duindorp, Den Haag. Daar werkte ze al met zorgprofessionals in school. Ze vertelt: 'Deze ervaring heb ik meegenomen naar Apeldoorn. Ouders zijn vaak in meer of mindere mate wantrouwig richting zorgverleners. De school beschouwen ze daarentegen als een fijne en veilige plek. Door onderwijs en zorg te combineren, normaliseer je de zorgverlening en maak je voor ouders de drempel om ondersteuning te vragen en accepteren lager.'



**'Het creëren van een spreekkamer die voldeed aan de richtlijnen voor de zorg die we wilden leveren, was essentieel voor een succesvolle samenwerking.'**

Sanne van Milt, schooldirecteur

## De samenwerking vormgeven

Over het tot stand komen van de samenwerking vertelt Sanne: 'Het idee kwam vanuit mij, maar het zijn onze ib'ers die het plan hebben uitgewerkt en ermee aan de slag zijn gegaan. Zij hebben verschillende zelfstandige praktijken in Apeldoorn benaderd om te kijken of een samenwerking mogelijk was. Daar kregen ze over het algemeen positieve reacties op. De meeste zorgverleners dragen onze leerlingen een warm hart toe en willen daar graag tijd voor maken in hun agenda. Een voorwaarde was wel dat we op school een spreekkamer konden creëren die voldeed aan de richtlijnen voor de zorg die we wilden leveren. Dat is gelukt. Daarnaast was het belangrijk dat de therapeuten en logopedisten zorg konden verlenen vanuit de Regeling Medische zorg Asielzoekers (RMA). Normaal gesproken geven wij bij ouders aan dat wij denken dat een verwijzing van de huisarts nodig is, zodat de zorgverzekering het vergoedt. Voor kinderen

zonder verblijfsstatus ligt dit anders. Zij hebben ook recht op zorg, maar dan via de RMA. Hier zijn we in het verleden tegenaan gelopen met een logopedist die deze zorg niet mocht leveren. Daarom hebben we specifiek gezocht naar zorgverleners die dit wel konden. Met succes, inmiddels hebben we een fijne samenwerking met een logopedist, speltherapeut en kinderoefentherapeut die op vaste momenten op school aanwezig zijn.'



**Het team ziet de zorgprofessionals echt als collega's.'**

Sanne van Milt, schooldirecteur

## Een professionele en open werkcultuur

'Een andere voorwaarde voor succes is dat het team ervoor open staat', aldus Sanne. 'Dit vraagt om een professionele en open werkcultuur. Dit zit bij ons wel goed. We zijn gewend om samen te werken en een gezamenlijke verantwoordelijkheid te dragen. Dit doen we allemaal vanuit onze eigen expertise. Het team ziet de zorgprofessionals hierbij echt als collega's. Met elkaar dragen ze bij aan de kwaliteit van het onderwijs en de ontwikkeling van de leerlingen. Doordat de therapeuten en logopedist op school aanwezig zijn, verloopt die samenwerking heel natuurlijk. De zorgprofessionals kunnen bijvoorbeeld na afloop van de lessen even bij een leraar binnenlopen voor een terugkoppeling of om tips te geven voor de begeleiding in de klas. Op die manier weten de leraren beter waar de kinderen staan in hun ontwikkeling en wat zij zelf kunnen doen om die ontwikkeling te stimuleren. Andersom kan een leraar of ib'er ook aan de logopedist of therapeut vragen of zij eens willen meekijken tijdens een les om te bepalen of een leerling gebaat kan zijn bij extra ondersteuning. Die korte lijntjes werken erg fijn.'

## Uitdagingen in de samenwerking met jeugdzorg

Daarnaast werkt Wereldschool de Vlinder samen met Jeugdbescherming, voogdijinstellingen en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Daar zitten soms nog wat uitdagingen in. Sanne: 'Dit heeft onder andere te maken met personeelstekorten bij Jeugdbescherming en Nidos, de voogdijinstelling voor vluchtelingenkinderen. Hierdoor verloopt de communicatie minder makkelijk. CJG probeer ik zo veel mogelijk bij de school te betrekken om ook die zorg te normaliseren voor kinderen en ouders. We zijn alleen nog niet zo ver dat zij een dag in de week spreekuur op school houden. Dit komt doordat wij als school een aparte categorie vormen als je kijkt naar de doelgroep en bijbehorende hulpvragen. Hierdoor sluit een samenwerking niet naadloos aan op de bestaande werkwijze van het CJG. Zij hebben bijvoorbeeld een vaste, wijkgerichte aanpak, terwijl onze leerlingen uit de hele gemeente Apeldoorn komen. Toch heb ik goede hoop dat het uiteindelijk lukt om ook iemand van het CJG een dag in de week op school te hebben.'



**'We proberen steeds nieuwe wegen te bewandelen om leerlingen zo goed mogelijk te helpen in hun ontwikkeling.'**

Sanne van Milt, schooldirecteur

## Veerkracht van leerlingen vergroten

Ze vervolgt: 'Zorg en onderwijs overlappen elkaar soms. Zeker bij ons op school. Onze leerlingen hebben over het algemeen veel meegemaakt. Zij hebben een steuntje in de rug nodig om normaal te kunnen functioneren in de klas. Daarom zijn we in de bovenbouw een pilot gestart om de veerkracht van leerlingen te vergroten. Dit doen we met het samenwerkingsverband



### Tips van Wereldschool de Vlinder voor een succesvolle samenwerking met zorg

- Bundel de krachten op basis van wat op jouw school nodig is. Zoek de samenwerking op met partijen die de benodigde hulp kunnen bieden.
- Haal de hulp de school in. Dit maakt het laagdrempelig voor ouders en kinderen, waardoor zij vertrouwen hebben in de hulp die wordt geboden.
- Creëer een open en professionele werkcultuur, waarin verschillende disciplines gelijkwaardig met elkaar samenwerken. Hierdoor ontstaan er korte lijntjes.

passend onderwijs (SWV Apeldoorn) en de schoolmaatschappelijk werker. Zij geven trainingen en helpen de leerlingen bij het ontwikkelen van meer zelfvertrouwen en veerkracht. Hiermee verhelp je een trauma niet, maar je haalt er wel de scherpe kantjes af waardoor ruimte ontstaat om nieuwe dingen te leren. Bij positieve resultaten gaan we kijken of we hier een structureel programma van kunnen maken met een bijdrage vanuit CJG. Op deze manier proberen we steeds nieuwe wegen te bewandelen en samenwerkingen te zoeken om leerlingen zo goed mogelijk te helpen in hun ontwikkeling.'

### Een centrale aanpak werkt het beste

'Voor de toekomst hoop ik dat we uiteindelijk een eigen locatie krijgen op een centrale plek in Apeldoorn. We zitten nu verspreid over twee tijdelijke gebouwen, maar we zijn in gesprek met de gemeente over een vaste plek. Uiteraard ook weer met

ruimte voor externe zorgpartners. Het liefst wil ik alles onder een dak brengen, dus het basisonderwijs en de zorg plus de Internationale Schakelklas (ISK) en de taallessen voor volwassenen. Zo kunnen we alle nieuwkomers in Apeldoorn een goede start geven en ze de weg wijzen binnen ons onderwijs- en zorgsysteem. Een centrale aanpak werkt volgens mij het beste. Dat geldt voor onze school, maar net zo goed voor reguliere basisscholen. Mijn tip is daarom: bundel de krachten op basis van wat op jouw school nodig is. In ons geval zijn dit dingen als logopedie, speltherapie, kinderoefentherapie en het ontwikkelen van veerkracht. Op een andere school ligt misschien de focus op hulp bij faalangst, medische problemen of juist hoogbegaafdheid. Het gaat erom dat je met elkaar een win-winsituatie creëert. De leerlingen krijgen betere kansen om zich te ontwikkelen en de zorg- en onderwijsprofessionals versterken elkaars expertise.' ●





BETERE EN SNELLERE ONDERSTEUNING VAN LEERLINGEN:

## De Emmaschool in Apeldoorn werkt met een zorgteam

Directeur Jenny van Hove en intern begeleider (ib'er) Marjolein de Jong van de PCBO Emmaschool in Apeldoorn zien duidelijk de voordelen van de samenwerking met jeugdhulp. Marjolein: 'Sinds we werken met een zorgteam lopen de processen beter. Leerlingen met een zorgvraag krijgen sneller de juiste hulp en ondersteuning.'



De Emmaschool is, zoals Jenny zegt, een onderwijsachterstandenschool (OAB-school). Ze vertelt: 'Veel ouders van leerlingen hebben sinds de coronacrisis moeite om hun gezin op een goede manier draaiende te houden. We zagen dat de ondersteuningsbehoefte van ouders en kinderen toenam. Daarom krijgen we onder andere subsidie van het Jeugd-educatiefonds, zodat we leerlingen kunnen voorzien van een gezond ontbijt en een gevulde lunchtrommel.'

## De zorg voor leerlingen beter stroomlijnen

Marjolein: 'We zijn op de Emmaschool met twee fulltime ib'ers en onze rol is heel breed. Zo zijn we niet alleen verantwoordelijk voor de kwaliteitszorg op school en het coachen van leraren, maar ook voor het contact met externe zorgpartners. Vanwege de toegenomen ondersteuningsbehoefte ging er steeds meer tijd zitten in het managen van deze contacten. Bovendien kostte het moeite om hulpvragen op een constructieve manier bij de juiste mensen te beleggen. Daar zaten verschillende administratieve, procesmatige of inhoudelijke redenen achter, waar wij als ib'ers moeilijk grip op kregen. Dat moest anders, daarom zijn we gaan onderzoeken wat we nodig hadden om de zorg voor leerlingen samen met de zorgpartners beter te stroomlijnen en te borgen.'

## Het zorgteam

Dit resulteerde in het opzetten van een zorgteam dat om de vijf à zes weken samenkomt voor overleg. Marjolein: 'Dit team bestaat uit de schoolmaatschappelijk werker, een jeugdverpleegkundige van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), een gedragswetenschapper vanuit het samenwerkingsverband passend onderwijs (SWV Apeldoorn) en een medewerker van OJA! (Onderwijs en Jeugdhulp Apeldoorn). Plus mijn collega en ik als ib'ers vanuit de school. Jenny vult aan: 'Als het nodig is, sluiten andere betrokken aan, zoals de wijkagent of iemand die gespecialiseerd is in rouwbegeleiding bij kinderen. Als directeur ben ik er af en toe bij. Niet zozeer om inhoudelijk input te leveren, maar meer om zicht te houden op wat er speelt.'



**'Dankzij het zorgteam kunnen we ouders een concreet en integraal plan voorleggen. Hierdoor komen zij sneller in beweging.'**

Marjolein de Jong, intern begeleider

Marjolein vervolgt: 'Als school hebben wij de regie. Dit betekent dat wij de nieuwe casussen of de casussen waarvoor een vervolgstap nodig is ter sprake brengen. Vervolgens kan de rest van het zorgteam daarop reageren. Soms gebeurt dit anoniem, maar vaak geven ouders toestemming om een leerling te bespreken. Dat is fijn, want het kan zijn dat een andere partner aan tafel al contact heeft met de betreffende leerling. Die informatie kunnen we dan naast de nieuwe situatie leggen, zodat er een compleet beeld ontstaat en we sneller de juiste vervolgstappen kunnen formuleren.'

## De betrokkenheid van ouders en leraren

Marjolein: 'Een voordeel is dat we ouders meer bij de hand kunnen nemen. In plaats van te zeggen 'het zou goed zijn als je naar het CJG gaat', kan ik nu een concreet en integraal plan voorleggen. Dat geeft houvast en perspectief, waardoor ouders sneller in beweging komen.' Jenny benadrukt dit: 'Bouwen aan een vertrouwensrelatie met de ouders is essentieel voor het realiseren van de juiste hulp en ondersteuning. In de meeste gevallen nemen de ib'ers het voortouw in deze gesprekken, eventueel samen met de leraar.' Marjolein: 'We kijken wel altijd of het een meerwaarde heeft om een leraar erbij te betrekken. Hun primaire focus ligt natuurlijk bij de lesgevende taken. We maken daarin altijd een goede afweging om hen niet onnodig te belasten. Tegelijkertijd is het voor de leraren prettig dat ze altijd kunnen terugvallen op de ib'ers en het zorgteam als ze ergens tegenaan lopen qua zorgbehoefte in de klas. Als ze nu aan de bel trekken, dan weten ze dat een hulpvraag goed opgepakt wordt. Dat geeft rust en vertrouwen binnen het team.'

## De positieve lijn voortzetten

Jenny: 'Ik zorg ervoor, als directeur, dat de randvoorwaarden aanwezig zijn om het zorgteam goed te laten functioneren. Zo ben ik bijvoorbeeld in gesprek gegaan met mijn bestuurder omdat we te weinig uren hadden voor schoolmaatschappelijk werk. Dat is vervolgens opgehoogd. Daar maak ik me sterk voor in overleggen met het bestuur, de gemeente en het samenwerkingsverband passend onderwijs. Zodat ze het belang zien van blijvende financiering van het team. Dankzij de ondersteuning die we met het zorgteam bieden, kunnen we voorkomen dat onze leerlingen uitstromen naar het speciaal onderwijs.' Marjolein voegt daaraan toe: 'Bovendien willen we graag nog meer inzetten op zorgpreventie, zodat leerlingen de kans krijgen om zich op een goede manier te ontwikkelen. Om dat voor elkaar te krijgen, moeten we onderzoeken hoe we met de mensen en middelen die we hebben nóg meer slagkracht kunnen realiseren. Het is dus in alle opzichten van belang dat er voldoende tijd en geld beschikbaar blijft om deze positieve lijn voort te zetten.'



**'Wij zijn de verbindende schakel tussen leerlingen, ouders, leraren en zorgverleners.'**

Marjolein de Jong, intern begeleider

## Takenpakket van de ib'er

Deze verbeterde samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg heeft invloed op het takenpakket van de ib'ers op school. Daarover vertelt Marjolein: 'Daar waar de leraren zich vooral richten op het groepsproces, richten mijn collega en ik ons vooral op de individuele leerling en wat die nodig heeft om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Dit deden we voorheen ook al, maar nu neemt het een groter deel van mijn dagelijkse werk in beslag. Mijn collega en ik fungeren daarbij als de verbindende schakel tussen leerlingen, ouders, leraren en zorgverleners.'

Hierdoor zijn leraren beter op de hoogte van wat er speelt bij de leerlingen, maar zijn zij ook meer beschikbaar voor hun primaire taak: lesgeven.'

## Verdere effecten op het werk

'De komst van het zorgteam op zichzelf heeft niet direct invloed gehad op de arbeidsvoorwaarden van het team', vertelt Jenny. 'Wel besteden we veel aandacht aan professionalisering op het gebied van zorg, door de inzet van extra studiedagen. Daarvoor vragen we externe deskundigen, bijvoorbeeld op het gebied van gedrag, sociaal-emotioneel leren en traumasensitief werken. Dankzij verschillende subsidies hebben we verder aan elke groep een onderwijsassistent, leraar in opleiding, zij-instru-mer of tweede leraar kunnen koppelen. Zo zijn er in alle groepen extra handen in de klas, waardoor leerkrachten tijd hebben om aan te sluiten bij de zorgteamgesprekken. Daarvoor hebben we onder meer mensen uit de zorg aangetrokken, zoals een doktersassistent die nu als onderwijsassistent werkt. De kennis en ervaring die zij meeneemt, bijvoorbeeld op het gebied van zindelijkheid en gezonde voeding, komt in de klas goed van pas.'



### Tips van De Emmaschool voor een succesvolle samenwerking met zorg

- Blijf continu communiceren met de verschillende (zorg-)partners.
- Leg eigenaarschap bij de betrokken partijen. Maak concrete afspraken over wat andere partijen kunnen bieden.
- Zie het kind niet los van de ouders. Bouw ook aan een vertrouwensrelatie met de ouders.
- Heb lef om nieuwe dingen uit te proberen.



'De samenwerking tussen onderwijs en zorg op onze school hebben we succesvol kunnen vormgeven doordat we denken in mogelijkheden.'

Jenny van Hove, schooldirecteur

## In mogelijkheden denken

'We hebben de samenwerking tussen onderwijs en zorg op onze school succesvol kunnen vormgeven doordat we denken in mogelijkheden', aldus Jenny. Marjolein beaamt dit: 'Het helpt om een flexibele mindset te hebben. We bedenken nu eerst met elkaar wat nodig is om verder te komen en kijken daarna op welke manier en met welke mensen en middelen we dat kunnen realiseren.' Jenny: 'Andere scholen die hiermee bezig zijn, wil ik dan ook als tip meegeven om een open gesprek te voeren met alle betrokkenen in plaats van de bal bij de ander neer te leggen. Neem je zorgpartners mee in de uitdagingen waarmee je te maken hebt en laat ze meedenken over de oplossingsrichting.' Marjolein vult aan: 'Doordat wij nu op reguliere basis met elkaar overleggen zijn de zorgpartners al in een vroeg stadium betrokken. Hierdoor ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid in het belang van het kind, terwijl we voorheen regelmatig naar elkaar keken voor de oplossing.' ●







GOED LEREN BEGINT BIJ EEN STABIELE THUISBASIS:

## De Imeldaschool zet in op armoedebestrijding

Op de Imeldaschool in Rotterdam werken ze sinds een aantal jaar met een brugfunctionaris. Directeur Miran Jakirovic vertelt: 'We zitten als school in een heel diverse wijk in Rotterdam, met aan de ene kant welvarende gezinnen en aan de andere kant schrijnende armoede. Dit brengt maatschappelijke en sociaal-emotionele problemen met zich mee. Daar moest een oplossing voor komen.'



## Bestaande kennis en ervaring benutten

Die oplossing kwam er, in de vorm van zorgjuf (brugfunctionaris) Sharla Mohan Jhinkoe. Sharla werkt al bijna 23 jaar op de Imeldaschool. Eerst als administratief medewerker en later als onderwijsassistent en medewerker ouderbetrokkenheid. Zij vertelt: 'We hebben bewust gekozen voor de titel zorgjuf, omdat dit een laagdrempelige en toegankelijke benaming is. In deze rol richt ik me op de zorg buiten de school. Ik voer met ouders gesprekken over de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen, de thuissituatie en als het nodig is ook over hun financiële situatie. Daarbij krijg ik ondersteuning van een ervaren schoolmaatschappelijk werker.' Miran licht toe: 'We hebben hiervoor de gepensioneerde schoolmaatschappelijk werker Philip Pietermaat voor twee halve dagen per week aangenomen. Philip heeft zijn sporen ruimschoots verdiend en is een begrip in Rotterdam en omstreken. Hij heeft zelfs een lintje gekregen voor zijn goede werk op het gebied van armoedebestrijding. Als school kunnen we enorm profiteren van zijn uitgebreide kennis, ervaring en sociale netwerk.'

## Een vertrouwensband opbouwen

'Het eerste wat we gedaan hebben, is het opstarten van huisbezoeken', vertelt Miran. 'Dit ging niet zonder slag of stoot. De term huisbezoek had voor veel ouders een negatieve bijmaak. Daarom hebben we dit vervangen door kennismakingsbezoeken. In plaats van met de vinger te wijzen naar wat niet goed gaat, willen we een helpende hand bieden.' Sharla: 'Het kost tijd om een vertrouwensband op te bouwen. We geven ouders daarom de keuze om de kennismaking thuis of op school te doen. Tijdens zo'n kennismaking leg ik uit dat hun kind centraal staat en dat de school er alles aan doet om het maximale uit hun kind te halen. Om dat goed te kunnen doen, hebben we de betrokkenheid van de ouders nodig en in sommige gevallen zijn daar ook externe zorgverleners bij nodig. Want als het thuis niet goed gaat, dan gaat het ook niet goed op school.'



'Je hebt soms geen idee wat er zich achter de voordeur afspeelt.'

Sharla Mohan Jhinkoe, zorgjuf

## Slapen op een betonnen vloer

Haar eerste huisbezoek zal Sharla niet snel vergeten. Ze vertelt: 'Je hebt soms geen idee wat zich achter de voordeur afspeelt. Denk aan kinderen die hun huiswerk niet maken, omdat ze thuis geen stoelen, tafels of verlichting hebben. Ze slapen op een dun matrasje op een betonnen vloer. Dit soort dingen zie je alleen wanneer je bij mensen thuis komt. Ik leg dan uit dat een slechte nachtrust zorgt voor een slechte concentratie in de klas. Vanuit de school zorgen we vervolgens voor bedden, meubels, lampen en alles wat ze verder nodig hebben.' Miran vult aan: 'Dit loopt via verschillende fondsen, de kerk en ook ouders en leerkrachten doneren regelmatig spullen. Via het Rode Kruis hebben we boodschappenkaarten die we kunnen geven aan ouders. Dit is hard nodig, want het gaat niet om een of twee gezinnen. De afgelopen drie jaar hebben we op deze manier tientallen gezinnen kunnen helpen.'

## Een routekaart naar zelfredzaamheid

Het aanpakken van de gevolgen van armoede is slechts het topje van de ijsberg. De focus ligt uiteindelijk op het zelfredzaam maken van ouders. Miran: 'Daarvoor hebben we een routekaart gecreëerd, die bestaat uit zeven stappen.'

### De zeven stappen van de routekaart zijn:

1. **Signaleren:** Elke medewerker is alert op signalen die kunnen duiden op problemen thuis.
2. **Signalen bespreken:** We bespreken de signalen met de directie. De zorgjuf koppelt de voorgestelde actie terug aan de leerkracht. In deze fase beslissen we of de zorgjuf dit oppakt of dat er een andere route gekozen wordt.

3. **Versterken verbinding ouders:** De zorgjuf of leerkracht neemt contact op met de ouder over de situatie.
4. **Kennismaking/huisbezoek:** De zorgjuf maakt een kennismakingsafspraken, bij voorkeur bij het gezin thuis.
5. **Terugkoppeling:** De zorgjuf koppelt bevindingen terug aan de leerkracht en ib'er. Daarnaast bespreken we de bevindingen in het MT.
6. **Koppelen externe instanties:** Op basis van de bevindingen maken we een plan en schakelen de juiste instanties in.
7. **Ouderbegeleiding:** Samen met de betrokken instanties en fondsen starten we de zorg op, waarbij we sturen op zelfredzaamheid.

Miran legt uit: 'Naast eerste noodhulp in de vorm van voedsel, kleding en andere benodigdheden, willen we de gezinnen een toekomstperspectief bieden. Bijvoorbeeld met behulp van sociaal-maatschappelijke en psychologische ondersteuning, loopbaanbegeleiding en scholing. We hebben hiervoor een netwerk aan hulpverleningsinstanties en fondsen die we kunnen inschakelen. Van wijkteams en financieel coaches tot het jeugdeducatiefonds en het jeugd sportfonds. De verschillende hulpverleningsinstanties werken samen in SISA Rotterdam. SISA staat voor Signaleren en Samenwerken. Daarnaast is het een Samenwerkingsinstrument Sluitende Aanpak. De aangesloten organisaties zien in het systeem welke hulpverleningsinstanties betrokken zijn bij een kind of gezin. Zodat zij samen kunnen afstemmen wat de beste aanpak is.'



'Omdat ouders de zorgjuf kennen en vertrouwen, loopt het hele zorgproces een stuk soepeler.'

Miran Jakirovic, directeur Imeldaschool

## Een soepele samenwerking

Ook binnen de school verloopt de afstemming en samenwerking soepel en doeltreffend. Sharla: 'De leraren, ib'ers en de directie zijn goed op de hoogte van mijn bevindingen en andersom weet ik wat er speelt in de klas. We doen het echt samen.'

Miran: 'Doordat de zorgjuf functioneert als brug tussen school en thuis, kunnen de leraren zich richten op het geven van goed onderwijs. De taakverdeling is duidelijk en leraren weten precies wanneer zij Sharla kunnen inschakelen. En omdat de ouders haar kennen en vertrouwen, loopt het hele zorgproces een stuk soepeler. Dit zie je terug in het welbevinden van de leerlingen en dat komt uiteindelijk het onderwijs ten goede. Dat is waar je het voor doet.'

## Zorg voor draagvlak en een duidelijke visie

'De belangrijkste randvoorwaarde voor succes? Draagvlak creëren bij zowel het team als de ouders', aldus Miran. 'Het is belangrijk om iedereen mee te krijgen en duidelijk uitlegt wat de achterliggende visie is. goede communicatie met alle betrokken partijen is essentieel, want verandering zorgt altijd voor onrust. Die onrust moet je zoveel mogelijk wegnemen. Een andere belangrijke voorwaarde is het financiële plaatje. Er zijn verschillende subsidiepotjes, maar die zijn meestal tijdelijk. Daar moet je op bedacht zijn. Houd vast aan je visie en kijk hoe je die zo goed mogelijk kunt invullen. Omdat wij nu ervaren wat een enorme meerwaarde de zorgjuf is, hebben wij als school gezegd dat zij hoe dan ook blijft. Gelukkig hebben we in elk geval voor de komende 3 jaar de financiering weer rond gekregen. Tegelijkertijd moet je naar de ouders toe altijd reëel

”

'Om gelijke kansen te creëren is een ongelijke behandeling nodig. Dat betekent: meer doen voor mensen die minder hebben.'

Miran Jakirovic, directeur Imeldaschool



blijven over de mogelijkheden. We zijn daarin afhankelijk van de verschillende fondsen en de regels die zij hanteren met betrekking tot het verstrekken van financiële hulp en middelen.'

## Meer doen voor mensen die minder hebben

Sharla wil andere scholen meegeven om vooral te werken aan de vertrouwensband met ouders. 'Zorg ervoor dat je weet wat er speelt. Ga het gesprek aan, wees oprecht geïnteresseerd en laat zien dat je het beste voor hebt met hun kind. Dat kost tijd, maar uiteindelijk betaalt zich dit dubbel en dwars terug. Om een voorbeeld te geven: we hadden een moeder die geen Nederlands sprak en zichzelf daarom altijd isoleerde op het schoolplein. Ik heb haar aangesproken en zover gekregen dat ze meedeed met een cursus. Zo kwam ze in contact met andere ouders en heeft ze een sociaal netwerk opgebouwd. Dit lijkt klein, maar zoiets kan een groot verschil maken.' Miran sluit af: 'We kijken altijd per situatie en per gezin welke stappen nodig zijn. Het is echt maatwerk. Ik zeg altijd: om gelijke kansen te creëren is een ongelijke behandeling nodig. Dat betekent: meer doen voor mensen die minder hebben. Alleen zo kunnen we de negatieve spiraal doorbreken.' ●



## Tips van de Imeldaschool voor een succesvolle samenwerking met zorg

- Benut bestaande kennis en ervaring, zoals het inzetten van ervaren professionals en het gebruik van sociale netwerken.
- Zorg voor draagvlak en een duidelijke visie bij zowel het team als de ouders, en wees reëel over (financiële) mogelijkheden.
- Bouw een vertrouwensband op met ouders door laagdrempelige kennismakingsbezoeken en een helpende hand te bieden. Wees daarbij oprecht geïnteresseerd.
- Pas maatwerk toe in het bieden van ondersteuning aan gezinnen, waarbij extra inzet nodig kan zijn om gelijke kansen te creëren en een negatieve spiraal te doorbreken.





DE KLOOF TUSSEN ONDERWIJS EN ZORG VERKLEINEN:

## RK de Regenboog doet dit met de ONZE-aanpak en extra zorgmedewerkers

Toen intern begeleider Ilse Tempelman van basisschool RK de Regenboog in Rotterdam over de ONZE-aanpak hoorde, was ze direct enthousiast. De ONZE-aanpak is een initiatief van het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam (PPO Rotterdam) waarbij het schoolteam wordt versterkt door een gedragswetenschapper en extra (zorg) medewerkers. ONZE staat hierbij voor Onderwijs en Zorg Expertise.



Het betreft een pilotproject om een betere aansluiting te vinden tussen onderwijs en jeugdzorg. Nadat Ilse de inhoud van het project met directeur Kitty van den Bulk had besproken, zag ook zij de meerwaarde. 'Dat klopt', vertelt Kitty. 'Onze focus ligt op onderwijs, maar ik merkte dat er steeds meer tijd en energie ging zitten in leerlingen die zorg nodig hadden. Met name op het gebied van welzijn en gedrag. Als school waren wij hier onvoldoende op voorbereid. Dit had invloed op het functioneren van de hele organisatie. Alles raakte uit balans. Deze pilot was een mooie kans om die balans weer te herstellen.'



**'Om gelijke kansen te creëren is een ongelijke behandeling nodig. Dat betekent: meer doen voor mensen die minder hebben.'**

Miran Jakirovic, directeur Imeldaschool

## Invulling van het project

Na goedkeuring van het bestuur ging de school aan de slag. Kitty vertelt: 'Vanuit PPO Rotterdam krijgen we veel vrijheid om de pilot naar eigen inzicht in te richten, afgestemd op de school en leerlingenpopulatie. ONZE staat in die zin ook voor onze eigen aanpak passend bij de school. Daarbij zijn drie dingen belangrijk: het geven van goed onderwijs, zorgen dat leerlingen met een zorgvraag snel de juiste hulp krijgen én inzetten op preventie. Ik wilde dit graag samen met Ilse en met Marieke Hovers doen. Marieke is sinds 2014 als gedragswetenschapper vanuit PPO Rotterdam aan onze school verbonden. Verder heb ik het team aangevuld met drie onderwijszorgassistenten. Zij hebben een zorgachtergrond en geen didactische achtergrond. Dit is een bewuste keuze. Soms heb je een ander perspectief nodig om verder te komen. Dat is ook mijn tip aan andere scholen: durf buiten de standaardkaders te denken.'

## Steeds meer leerlingen met zorgvragen

Marieke: 'Eerder was ik vanuit PPO Rotterdam één keer in de twee weken een halve dag op school. Sinds de start van de pilot in 2019 zijn dit twee hele dagen per week. Hierdoor kan ik samen met de ib'ers veel beter en sneller inspelen op zorgvragen.' Ilse vertelt: 'Dat geeft mij en mijn collega ib'ers meer lucht en ruimte. Toen ik startte op school, was ik vooral bezig met de cognitieve ontwikkeling van leerlingen. Ik wist precies wie extra begeleiding nodig had bij bijvoorbeeld lezen, rekenen of spelling. De laatste jaren verschoof de focus steeds meer naar de sociaal-emotionele ontwikkeling en de maatschappelijke problemen waarmee leerlingen te maken hebben. Denk aan armoede, verslavingsproblematiek en huiselijk geweld. Dat vraagt om veel afstemming met onder andere de schoolmaatschappelijk werker, het wijkteam en Veilig Thuis. Daar ging zoveel tijd in zitten dat didactische vraagstukken naar de achtergrond verdwenen. Dankzij de ONZE-aanpak is die balans weer beter.'

## Een traject van acht weken

De ONZE-aanpak bestaat uit een vaste aanmeldroute, gevolgd door een traject van acht weken. De aanmeldroute ziet er als volgt uit:

1. De leraar signaleert een zorgvraag of gedragsprobleem en bespreekt dit met de ib'er.
2. De ib'er observeert in de klas en geeft de leraar tips en handvatten.
3. Is dit niet toereikend? Dan komt de gedragswetenschapper erbij en start de ONZE-aanpak.
4. Onder leiding van de gedragswetenschapper gaat een van de onderwijszorgassistenten gedurende acht weken aan de slag met de leerling.

Halverwege het traject vindt een tussenevaluatie plaats en aan het einde een eindevaluatie. Marieke: 'De ONZE-aanpak is een duidelijk afgebakend traject van acht weken met een startgesprek, tussenevaluatie en eindevaluatie. Deze periode is over het



**'Door onze kennis te delen, zorgen we ervoor dat leraren zich bewust zijn van de tools en vaardigheden die zij zelf in de klas kunnen inzetten.'**

Marieke Hovers, gedragswetenschapper

algemeen voldoende om resultaten te behalen. Slechts een enkele keer verlengen we het traject.'

## Leraren zijn een belangrijke schakel

Het doel van het traject is dat de leerling de opgedane kennis en inzichten meeneemt in de klas. Leerling en leraar zorgen er samen voor dat de positieve lijn wordt voortgezet en dat de leerling niet vervalt in oude gedragspatronen. Leraren krijgen hiervoor de juiste kennis aangereikt om ook in de klas leerlingen met een zorgvraag te ondersteunen. Kitty vertelt: 'Als leraar wil je het beste voor je leerlingen, maar tegelijkertijd wordt er zoveel van je gevraagd dat je het idee hebt dat je chronisch tekortschiet. Doordat zij nu kunnen rekenen op de inzet van de onderwijszorgassistenten en de kennis van Marieke, ervaren zij minder werkdruk en lopen ze niet langer vast als het gaat om zorgvraagstukken. Dit heeft een duidelijk effect op het werkplezier. Een van de leraren gaf zelfs aan: als dit project er niet was geweest dan was ik gestopt met onderwijs, want ik begon de lol erin te verliezen.'

## Schoolzorgteams en wachtlijsten

'Het grote voordeel is, dat we nu sneller kunnen inspelen op zorgvragen bij leerlingen', aldus Kitty. Ilse vult aan: 'Daarbij scheelt het dat we de ouders van a tot z meenemen in het traject. Als dan blijkt dat er toch meer hulp nodig is, dan begrijpen zij dit beter. Ook wat betreft de vervolghulp hebben we stappen gezet. Zo zijn we sinds kort gestart met schoolzorgteams waarbij iedere school in Rotterdam een vast contactpersoon heeft vanuit het wijkteam. Dit is een direct



### Tips van de Regenboogschool voor een succesvolle samenwerking met zorg

- Durf buiten de standaardkaders te denken bij het samenstellen van het team. Neem als schooldirecteur de regie en zorg voor duidelijkheid over rollen, processen en verantwoordelijkheden.
- Creëer een duidelijk afgebakend traject met start-, tussen- en eindevaluaties. Wees consequent in het handhaven van afspraken en voorkom uitzonderingen.
- Bouw aan een hecht team met een gedeelde drive en saamhorigheid om het project te implementeren en te borgen.

afgeleide van de ONZE-aanpak. Als een onderwijszorgassistent constateert dat een leerling meer hulp nodig heeft, dan schakelt zij de contactpersoon van het wijkteam in. Deze is dan aanwezig bij de eindevaluatie van het traject en kan de hulpvraag op waarde schatten.' Marieke: 'Helaas lopen we daarbij nog wel tegen wachtlijsten aan. In het ideale geval kan zo'n leerling direct doorstromen naar een vervolgtraject, maar in de praktijk is dit niet altijd het geval. Dat is soms frustrerend.'



**'Onze medewerkers willen juist voor deze kinderen wat betekenen. Die drive en saamhorigheid is deel van het succes.'**

Ilse Tempelman, intern begeleider

### Het geheim achter het succes

Over het succes van het project zegt Kitty: 'Zo'n project staat niet zomaar. Je moet als school bereid zijn daar tijd in te steken en dingen uit te proberen.' Marieke: 'Het is belangrijk dat de directeur daarbij de regie neemt en actief meedenkt.' Kitty beaamt dit: 'Je moet duidelijkheid scheppen over rollen, processen en verantwoordelijkheden. Vervolgens is het zaak om iedereen daaraan te houden. In het begin is het even wennen dat er geen informele afspraken meer gemaakt kunnen worden bij het koffieapparaat, maar uiteindelijk schept het rust en vertrouwen. Dit heeft een positief effect op de manier van werken en samenwerken.' Ilse sluit af: 'Verder is het fijn als je een hecht en stabiel team hebt als je aan zoiets begint. De mensen die bij ons werken, kiezen bewust voor een moeilijke leerlingenpopulatie. Zij willen juist voor deze kinderen wat betekenen en zetten samen de schouders eronder. Die drive en saamhorigheid is voelbaar bij ons op school. Dat maakt het makkelijker om een dergelijk project op te zetten én te borgen.' ●





### Colofon:

Dit is een uitgave van het Arbeidsmarktplatform PO, het expertisecentrum op het gebied van de arbeidsmarkt in het primair onderwijs, van en voor werknemers en werkgevers.

[arbeidsmarktplatformpo.nl](https://arbeidsmarktplatformpo.nl)

### Redactie:

Sifra van Zijtveld  
Daniël van Hassel  
Rosanne van der Putten

### Fotografie:

Marc Nolte

### Ontwerp en lay-out

Vormplan Design

© Arbeidsmarktplatform PO 2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, CD, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

